

ЛЮБЧИЧ А. М.,
кандидат юридичних наук, учений секретар НДІ
правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України
ORCID 0000-0002-6492-4179

ОЦІНКА ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПАРКІВ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ТА ЇХ РОЛЬ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ІННОВАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ

Технологічні парки є стратегічним інноваційним середовищем для стимулювання синергії між різними агентами. Одним з основних здобутків дослідження є інтеграційний підхід взаємодії між технопарками та агентами інноваційних моделей. Наведені в результатах висновки ілюструють візуалізацію динаміки управління технопарками та впровадження інноваційних моделей. Практичний внесок включає субсидії на побудову стратегій, визначення зацікавлених сторін управління та впровадження передового досвіду технологічних парків.

Ключові слова: технопарки, інновації, національна інноваційна система, малі і середні підприємства.

Постановка проблеми. 21-е століття – час швидких інновацій та технологічних змін, які стимулюють великі виклики, з якими ми стикаємося, включаючи зміни клімату та вимоги старіючого суспільства. Значні можливості для продуктів і послуг на базі технологій також з'являються з погляду все більш відкритих, конкурентоспроможних та впливових світових ринків.

Цей період змін створює як можливості, так і виклики для України, а ситуація, що склалася у нашій країні, призводить до необхідності створення інноваційної системи, яка б дала змогу державі вийти з «кризи».

Україна займає досить перспективні позиції у дослідженні, але давно встановлено, що вона не має достатньої капіталізації для залучення економічних вигод. Це частково знижується до критичного розриву між дослідженнями та результатами досліджень та їх трансформацією у комерційні пропозиції.

Технологічні та інноваційні центри можуть створити можливості для промисловості використовувати нові технології, заклавши цю прогалину через надання бізнес-цільових засобів, що поєднує дослідження та комерціалізацію технологій.

Деякі країни (Польща, Угорщина, Канада, США та ін.) мають потужні засоби, які отримують постійну підтримку з боку державного сектору та залучають значні кошти від промисловості. Вони отримують трансформаційний ефект на їх промисловій базі, включаючи ITRI (Industrial Technology Research Institute of Taiwan), що запроваджує індустрію на Тайвані, і ETRI (Electronics and Telecommunications Research Institute) заснована в Південній Кореї як головного виробника напівпровідників.

Підприємницький процес це комплексна структура, визначена взаємодією багатьох чинників. Аналізуючи підприємництво в контексті розвитку нових технологій, технопарки є невід'ємною його складовою.

Ціль роботи – дослідження та аналіз технологічних парків специфічної форми діяльності, яка зародилася посеред 20 століття. А також, на основі цього, формулювання висновків та основних рекомендацій подальшого розвитку зазначених суб'єктів НІС в Україні.

Це те місце, де комбінуються: технології, підприємництво, знання, інновації та творчий потенціал задля розвитку креативного бачення, ідей та нових цінностей.

Аналіз останніх досліджень. Технологічний парк, є одним з найбільш значних центрів прийому та обробки ідей та інноваційних проєктів, що відіграють важливу роль у створенні інновацій всепроникності. Розширення можливостей технологічного парку та вдосконалення передумов прийняття новаторських ідей може дати країнам можливість розвитку інновацій та технологій [1].

Він виступає каталізатором і прискорює процес реагування на різні потреби галузей, а підтримка інноваційних планів є однією з найважливіших заходів цих центрів [2].

Технопарки представляють собою заплановані, спроектовані та організовані підрозділи, що мають повністю обладнаний простір з точки зору інфраструктури та інших форм надання допомоги та підтримки. Клієнтам, яких часто називають «орендарем», пропонуються різноманітні форми допомоги та переваги (офісні приміщення, обладнання, «ін-

телектуальні послуги», усі з мінімальною фінансовою участю), з метою розробки ідей від етапу формування та інкубації до стадії готового продукту для ринку.

Вони створюються та розвиваються у співпраці з вищими навчальними закладами і, таким чином, являють собою зв'язок між знаннями, освітою, високими технологіями та підприємництвом, на що звертає увагу у своїй роботі Малоїван В. В. [3, с. 5].

За словами I. Žuvela, загальноприйняті цілі технопарків: а) створення нових форм співпраці між науковими дослідженнями та сучасним виробництвом, тим самим швидше передаючи наукові результати в економічній зоні; б) спосіб модернізації призводить до прискорення перебудови існуючої галузі; в) вони прискорюють розвиток всього регіону шляхом створення робочих місць, інфраструктури, піднімаючи наукові та культурні стандарти; г) вони підвищують рівень корпоративної культури та етики [4].

Технопарки не мають чітко визначеної організаційної форми, але можна говорити про теорію технопарків. Відповідно до доповіді Європейської комісії, підготовленої Генеральним директором з питань регіональної та міської політики, існують дві концепції технопарків, які широко використовуються в Європейських країнах [5].

Історично технологічні парки створюються за ідеєю кластерів. Уже в кінці 40-х і 50-х років ХХ століття були створені перші технопарки: Menlo Park, the Stanford Industrial Park (нині Науковий парк), який був попередником того, що зараз називається Силіконовою долиною. Вона сьогодні являє собою зону найбільшої концентрації високотехнологічних новаторів ІТ-сфери.

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» закріплює, що технологічний парк (технопарк) – це юридична особа або група юридичних осіб (далі – учасники технологічного парку), що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції [6]. Законодавством встановлено, що технологічні парки можуть бути створені без утворення окремої юридичної особи та без об'єднання вкладів учасників. Відтак, технологічний парк може бути заснований юридичною особою або групою юридичних осіб, які діють відповідно до договору про спільну діяльність. Згідно Закону договір про спільну діяльність технопарку має містити відомості про склад

учасників, їх права та обов'язки, пріоритетні напрями діяльності, органи управління і керівний орган, їх повноваження та порядок прийняття ними рішень, порядок фінансування діяльності органів управління і керівного органу, порядок прийняття нових учасників та виключення з числа учасників інноваційної структури, порядок ліквідації інноваційної структури (припинення дії договору).

Згідно з ст. 12 Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» контроль та моніторинг за реалізацією проектів технологічних парків здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, в установленому КМУ порядку. Таким органом є Комісія з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів утворена відповідно до постанови КМ України від 06 серпня 2003 року № 1219 [7].

Необхідно зазначити, що до інфраструктури необхідно віднести Торгово-промислову палату України та Центр підтримки МСП надання адміністративних послуг, але названі суб'єкти в сучасній компетенції не можуть виконувати функції суб'єктів інноваційної інфраструктури, для усунення такої проблеми потребується удосконалення законодавства та концепції сприйняття цих суб'єктів в економічній середовищі.

Технологічні парки, незважаючи на їх важливість для розвитку національної інноваційної системи, діють в умовах непослідовного державного і нормативного регулювання. Справжній «застій» у сфері їх розвитку - законодавчий рівень, впродовж останніх років здійснює істотне оновлення організаційних і законних моделей їх подальшого функціонування в Україні, а також виходу їх в глобальний інформаційний простір [8, с. 30].

В Україні прийнято вважати, що найбільш поширеними напрямками та видами діяльності технологічних парків по відношенню до національної інноваційної системи та інноваційної інфраструктури є:

- Сприяння розвитку та підтримка малого інноваційного підприємництва.
- Забезпечення правового, інформаційного, маркетингового і комерційного супроводу інноваційного процесу.
- Розвиток міжнародного і вітчизняного співробітництва у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, сприяння залученню іноземних інвестицій.
- Проведення спільних наукових досліджень, співробітництво з міжнародними фондами, проведення міжнародних наукових конференцій, семінарів, симпозіумів
- Забезпечення нової якості підготовки та перепідготовки наукових кадрів. Впровадження в на-

вчальний процес інноваційних навчальних технологій, у тому числі симуляційних, віртуальних, імітаційних тощо

- Участь у міжнародних освітніх та наукових програмах.

На сьогодні в Україні зареєстровано 14 технопарків згідно з Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та даних Єдиного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань станом на 2018 рік, але не можливо щодо деяких встановити співвідношення частини внеску за відсутності інформації.

На сайті МОН України на сьогодні розміщений проект «Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року» для обговорення, але так і не зазначено жодного пункту, який би був націлений на підтримку існуючих технопарків. На противагу цьому у попередній «Стратегії інноваційного року України на 2010–2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів», чітко передбачено, що «створення нових і підтримка існуючих технопарків є одним із пріоритетних напрямів підвищення ефективності науково-технічного потенціалу країни».

Відповідно до абзацу 3 статті 54 Конституції України та Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» закріплено сприяння розвитку науки і техніки [9].

Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» встановлено наступні особливості державної підтримки інноваційної діяльності технопарків.

Згідно з ч. 1 ст. 3 Закону Спеціальний режим інноваційної діяльності запроваджується для технологічного парку строком на 15 років і діє при виконанні проектів технологічного парку.

Державне сприяння інноваційній діяльності технологічних парків здійснюється шляхом державної фінансової підтримки та цільового субсидювання проектів технологічних парків (ч.2 ст. 3).

Стаття 6 Закону передбачає фінансову підтримку проектів технологічних парків. Для *фінансової підтримки* проектів технологічних парків запроваджується бюджетна програма підтримки діяльності технологічних парків. Для реалізації проектів технологічних парків щорічно в Державному бюджеті України за бюджетною програмою підтримки діяльності технологічних парків визначаються кошти, що спрямовуються на:

- повне або часткове (до 50 відсотків) безвідсоткове кредитування (на умовах інфляційної індексації) проектів технологічних парків;

- повну або часткову компенсацію відсотків, сплачуваних виконавцями проектів технологічних парків комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним

установам за кредитування проектів технологічних парків.

Порядок надання фінансової підтримки технологічним паркам, їх учасникам та спільним підприємствам для реалізації проектів технологічних парків встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до закону.

Для реалізації проектів технологічних парків технологічним паркам, їх учасникам та спільним підприємствам, що виконують проекти технологічних парків, державою надаються *цільові субсидії* у вигляді: сум ввізного мита, що нараховуються згідно з митним законодавством України, при ввезенні в Україну для реалізації проектів технологічних парків нових устаткування, обладнання та комплектуючих, а також матеріалів, які не виробляються в Україні ст. 7 Закону «Цільові субсидії технологічних парків».

Суми ввізного мита, що нараховуються згідно з митним законодавством України при ввезенні в Україну для реалізації проектів технологічних парків нових устаткування, обладнання та комплектуючих, а також матеріалів, які не виробляються в Україні, технологічні парки, їх учасники та спільні підприємства не перераховують до бюджету, а зараховують на спеціальні рахунки технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств.

При цьому на спеціальні рахунки учасників технологічних парків та спільних підприємств, які є виконавцями проектів технологічних парків, зараховуються 50 відсотків сум ввізного мита, а решта 50 відсотків сум ввізного мита зараховуються на спеціальний рахунок керівного органу відповідного технологічного парку.

Порядок зарахування сум ввізного мита на спеціальні рахунки технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств, порядок використання коштів цільових субсидій та порядок контролю за їх використанням встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Законом також передбачено, на які потреби можуть бути використані кошти цільових субсидій технопарком (ст. 8 Закону).

Реалізація проекту технологічного парку не може бути підставою для зниження податкових зобов'язань за основним видом діяльності виконавця цього проекту технологічного парку.

Крім того, статтею 9 Закону встановлено можливість отримання кредитів для проектів технологічних парків: «Проекти технологічних парків є пріоритетними для залучення коштів Української державної інноваційної компанії та її регіональних відділень».

Проте реальна допомога від держави суб'єктам господарювання, які розробляють та втілюють у жит-

тя наукові та науково-технічні проекти, практично відсутня. На це ж звертає увагу у своїх працях Сарана С. і пропонує запровадити такий спеціальний податковий режим технологічних парків, який би комплексно забезпечував звільнення суб'єктів, що здійснюють таку діяльність від сплати податків і зборів [10, с. 84; 88].

Основною проблемою функціонування технологічних парків є відсутність в більшості технологічних парків або недостатня прозорість інформації щодо зв'язків технологічних парків з МСП та стартапами (у т.ч. про комерціалізацію результатів науково-дослідних досліджень за допомогою утворення МСП та стартапів), відсутність чіткого розуміння у суб'єктів підприємницької діяльності призначення Технопарку, доцільність та відсутність виключності використання цього поняття у назві. У більшості суб'єктів відсутня інформація про результати науково-дослідних робіт, а присутні лише напрямки діяльності.

Таким чином, наукові та технологічні парки відіграють важливу роль у зростанні економіки з того часу спирається на творчість та інновації. На жаль, існує кілька обмежень на розробку ідеї науково-технічних парків, таких як регуляторне, достатнє житло і т. д. У наші дні ми є свідком повільної економіки у всьому світі, де бізнес-партнери скорочуються або закриваються їх підрозділи. У такій економіці існує сильна потреба підтримувати продукти з інновацій-

ними ідеями та Науково-технічні парки могли б заповнити прогалину в цій економіці.

Висновки. Отже, для кращого функціонування інфраструктури інноваційної діяльності доцільним було б відновлення діяльності технологічних парків в Україні для виконання наукомістких інноваційних проектів у пріоритетних напрямках науково-технологічного розвитку. Слід погодитися зі змінами, які пропонуються до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та Податкового кодексу України щодо забезпечення податкових, фінансових важелів підтримки діяльності технопарків, які були встановлені Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [6; 11, с. 168]. А також внести зміни до Закону України «Про інноваційну діяльність» та Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів» щодо врегулювання діяльності технопарків як територій зі спеціальним режимом діяльності, у тому числі визначити поняття «технопарк», його організаційно-правові форми, особливості утворення та ліквідації, діяльності, вимоги щодо діяльності організацій, які розміщені на території технопарку, пільговий фінансово-кредитний і податковий режим діяльності таких організацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. West Head P., Batstone S., Martin F. Technology-based firms located on Science Parks: The applicability of bullock's soft-hard model. *Enterprise Innovate. Management Studies*, 2000. Vol. 1. P. 107–139.
2. Hansson F., Husted K., Vestergaard J. Second generation science parks: From structural holes jockeys to social capital catalysts of knowledge society. *Technovation*, 2005. Vol. 25. P. 1039–1049.
3. Малойван В. В. Господарсько-правове забезпечення діяльності суб'єктів інноваційної інфраструктури: дис. ... канд. юрид. наук. Rbid? 2018/ 241 c/ URL: https://drive.google.com/file/d/1_SAAgXKc42UQPnQwjOUOIXUuMwyRN5Rn/view.
4. Žuvela I., Znanstveno-tehnološki parkovi; *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci*, 1993.
5. Доповіді Європейської комісії, підготовленій Генеральним директором з питань регіональної та міської політики. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/stp_report_en.
6. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 р. N 991-XIV. Дата оновлення: 05.12.2012. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.
7. Про затвердження Положення про Комісію з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2003 р. № 1219. Дата оновлення: 20.12.2013. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1219-2003-%D0%BF>.
8. Mind the Gaps. Economical Aspects in the Legal Thinking: monograph / by editing T. Bekrycht, B. Wojciechowski, S. Glibko. Lodz : Uniwersytetu Łódzkiego, 2018. 243 p. (<https://www.ceeol.com/search/book-detail?id=669216>).
9. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 р. N 2623-III. Дата оновлення: 16.01.2016. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>.
10. Спеціальні податкові режими технологічних та наукових парків. *Публічне право*. № 3 (7). 2012. С. 83–90.
11. Національна інноваційна система: стан та законодавче забезпечення розвитку. *Парламентські слухання*. Київ № 2. 2018. 239 с.

REFERENCES

1. West Head, P., Batstone, S., Martin, F. (2000). Technology-based firms located on Science Parks: The applicability of bullock's soft-hard model. *Enterprise Innovate. Management Studies*, Vol. 1. P. 107–139 [in English].
2. Hansson, F., Husted, K., Vestergaard, J. (2005). Second generation science parks: From structural holes jockeys to social capital catalysts of knowledge society. *Technovation*, Vol. 25. P. 1039–1049 [in English].
3. Maloivan, V.V. Hospodarsko-pravove zabezpechennia diialnosti subiektiv innovatsiinoi infrastruktury. *Candidate's thesis*. URL: https://drive.google.com/file/d/1_SAAgXKc42UQPnQwjOUOIXUuMwyRN5Rn/view [in Ukrainian].
4. Żuvela, I. (1993). Znanstveno-tehnološki parkovi; *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci* [in Polish].
5. Dopovidi Yevropeiskoi komisii, pidhotovlenii Heneralnym dyrektoratom z pytan rehionalnoi ta miskoi polityky. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/stp_report_en [in Ukrainian].
6. Pro spetsialnyi rezhym innovatsiinoi diialnosti tekhnolohichnykh parkiv: Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 r. N 991-XIV. Data onovlennia: 05.12.2012. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14> [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Komisiuu z orhanizatsii diialnosti tekhnolohichnykh parkiv ta innovatsiinykh struktur inshykh typiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 06.08.2003 r. No 1219. Data onovlennia: 20.12.2013. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1219-2003-%D0%BF> [in Ukrainian].
8. Mind the Gaps. Economical Aspects in the Legal Thinking. (2018). (T. Bekrycht, B. Wojciechowski, S. Glibko Eds.). Lodz : Uniwersytetu Lodzkiego [in English].
9. Pro prioryetni napriamy rozvytku nauky i tekhniky: Zakon Ukrainy vid 11.07.2001 r. N 2623-III. Data onovlennia: 16.01.2016. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14> [in Ukrainian].
10. Spetsialni podatkovy rezhymy tekhnolohichnykh ta naukovykh parkiv. (2012). *Publichne pravo – Public Law*, 3 (7), 83–90 [in Ukrainian].
11. Natsionalna innovatsiina systema: stan ta zakonodavche zabezpechennia rozvytku. (2018). *Parlamentski slukhan- nia – Parliamentary hearings*, Kyiv, 2, 239 s. [in Ukrainian].

ЛЮБЧИЧ А. Н.

кандидат юридических наук,
учёный секретарь НИИ правового обеспечения инновационного развития НАПрН Украины

ОЦЕНКА ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ПАРКОВ: ПРАВОВОЙ АСПЕКТ И ИХ РОЛЬ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ИННОВАЦИОННОЙ СИСТЕМЕ

Технологические парки это стратегически инновационные места для стимулирования синергии между разными агентами. Одним из основных аспектов исследования - интеграционный подход взаимодействия между технопарками и агентами инновационных моделей. Общее взаимодействие, предоставленное в результатах, способствует визуализации динамики управления технопарками и внедрения инновационных моделей. Практический аспект заключается в предоставлении субсидий на построение стратегий, определении заинтересованных сторон в управлении и разработки передового опыта технологических парков.

Ключевые слова: технопарки; инновации; национальная инновационная система; малые и средние предприятия.

LIUBCHYCH A. N.

PhD, Scientific Secretary of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development National Academy of Law Sciences of Ukraine

ESTIMATION OF TECHNOLOGICAL PARKS: LEGAL ASPECT AND THEIR ROLE IN NATIONAL INNOVATIVE SYSTEM

Problem setting. Technological parks are strategic innovation places for the stimulation of synergy among different agents. Parks are a regional innovation policy instrument that aim to promote interactions and technology transfer, thus stimulating innovation and growth.

Target of research is research and analysis of technological parks, as specific form of enterprise that was conceived in the middle of 20 century. And also development of conclusions and basic recommendations of further development of the marked subjects of the national innovation system in Ukraine.

Analysis of resent researches and publications. The following scientists were engaged in research of the specified question: Batstone S., Martin F., Hansson F., Husted K., Vestergaard J., Atamanova Y., Maloivan V. and others.

Article's main body. Technological parkas, without regard to their importance for development of the national innovative system, operate in the conditions of inconsistent government and normative control. For today in Ukraine 14 technoparks is registered and by law Ukraine "On Special Regime of Investment and Innovation Activity of Technological Parks" and data of the Single register of legal entities, physical persons-businessmen and public forming by the state on 2018, but it not maybe in relation to some to set correlation of part of payment in default of information.

Conclusions and prospects for the development. For the best functioning of infrastructure of innovative activity expedient was proceeding in activity of technological parks in Ukraine for implementation of innovative projects in priority directions of scientifically-technological development. It follows to make alteration in: Law of Ukraine "On Special Regime of Investment and Innovation Activity of Technological Parks" and Tax Code of Ukraine in relation to providing of tax, financial leverages of support of activity of technoparks. And also, to make alteration in Law of Ukraine " On Innovation Activity" and Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine "About claim of Statute about the order of creation and functioning of technoparks and innovative structures of other types" in relation to the settlement of activity of technoparks as territories with the dedicaded mode of activity, including to define a concept " technopark", it legal forms, features of formation and liquidation, activity, requirement in relation to activity of organizations, that is placed on territories of technology parks, ect.

Keywords: technological parks; innovation; national innovation system; small and medium enterprises.